

พุทธวิธีการจัดกิจกรรมใฝ่รู้ ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

BUDDHIST METHOD OF ORGANIZING ACTIVE LEARNING IN
THE SUNDAY BUDDHIST STUDY CENTER

สุวารี รวบทองศรี

ประทีป ยศนรินทร์

ปานิสรา อินทราวุฑ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

panisara.intrawut@gmail.com

บทคัดย่อ

เนื่องจากสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอย่างมาก เพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆให้เกิดความสำเร็จอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการต่างๆส่วนใหญ่มีการเร่งรีบ เร่งรัดนานับประการ ในที่นี้ หมายถึงถึงยุคของการมีเครื่องมือสื่อสารเข้ามาเป็นองค์ประกอบจำเป็นที่สำคัญในชีวิตประจำวัน อนึ่งกรณีการนำเครื่องมือสื่อสารมาใช้แก่นักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียน ขาดสติ ขาดความเพียร ความอดทนต่อการศึกษาเล่าเรียน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเกิดอาการ “สมาธิสั้น” โดยปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนั้นจึงสมควรต้องมีการปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนด้านพระพุทธศาสนาให้ทันสมัยกับเทคโนโลยีรวมทั้งให้เข้าถึงเพื่อพัฒนาคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำการใช้หลักพุทธวิธีการจัดกิจกรรมใฝ่รู้ ใน ๓ วิธี คือ ๑.การจัดกิจกรรมการศึกษาด้านวิชาชีพร่วมกัน คือมีการสอนวิชาชีพร่วมกันเพื่อดำรงชีพได้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้วิธีการจำหน่ายเพื่อเสริมรายได้แก่ครอบครัว ๒.การบูรณาการด้วยการนำภาพยนตร์แฟงธรรมมาเป็นส่วนสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกคิดวิเคราะห์หาแก่นธรรม รวมทั้งให้ได้สังเคราะห์ว่าภาพยนตร์ดังกล่าวมีแก่นธรรมใดบ้างที่แฝงไว้สำหรับการเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิต หากขาดซึ่งธรรมะต่างๆดังกล่าวแล้ว ชีวิตจักเป็นอย่างไร (ด้านปัญญา) ๓. การจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน การสวดมนต์หรือการเล่านิทานธรรมะเพื่อเป็นรางวัลความตั้งใจในการทำมาความดี รวมถึง การได้องค์ความรู้จากการศึกษาในศูนย์การ

พระพุทธศาสนาวันทิพย์ (ด้านสมาธิ) โดยทั้ง ๓ วิธีนี้ คือ ความสำคัญอย่างยิ่งด้านการจัดการศึกษา
อบรมเพื่อพัฒนาศิลปกรรม คือ นักเรียนศูนย์การพระพุทธศาสนาวันทิพย์ ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่า
พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา โดยในการนี้ จักเป็นไปเพื่อการดำรงอยู่ของศูนย์
ศึกษาพระพุทธศาสนาวันทิพย์ สืบต่อไป

คำสำคัญ : พุทธวิธี.กิจกรรมใฝ่รู้. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันทิพย์

Abstract

Due to the current situation. it is known that the change of technology has been extremely associated with livelihoods to meet various needs for rapid success. It can be seen that most of the action was rushed and accelerated in many ways. including the era of having communication tools as essential elements of daily life. In addition to having learners use communication tools at the Sunday Buddhist Study Center. may be part of the learners' lack of consciousness. perseverance and patience to study. or also called attention deficit hyperactivity. This can be said a current problem of the Sunday Buddhist Study Center. so teaching strategy must be adjusted up-to-date as well as to make it accessible to develop the new generation effectively by applying the Buddhist principles of learning activities in 3 ways: 1. organizing vocational education activities. which is vocational teaching for a living by allowing learners to practice and learn how to sell to supplement family income. 2. organize Dharma study activities which is the integration of watching movies for the essence of Dharma and let the learners be the analysts and synthesize what is Dharma main idea and if there is no Dharma then what it is (Intellectual). 3. organize a prayer contest telling tales of dharma as a reward for having the intention of doing good deeds and measure the body of knowledge from studying in the Sunday Buddhist Center (Meditation). It is very important to organize education and training for personal development. For this reason. Buddhism is known as the religion of education and for the continued existence of the Sunday Buddhist Center.

Keywords: Buddhist method. organizing Active Learning. The Sunday Buddhist Study Center

บทนำ

ในท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมโลกสมัยใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางสิ่งที่ทำให้ประเทศต่างๆ ในประชาคมโลกต้องมีการเรียนรู้และก้าวให้ทันกระแสของการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะเหตุที่โลกนั้นได้มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารการโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ ทำให้ทุกประเทศสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วข้ามมิติเวลาและสถานที่ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถ และศักยภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศโดยรวมเพื่อที่จะทำให้สามารถรู้เท่าทันและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอันมีคุณประโยชน์ที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถภาพ ของบุคคล และสังคมในสวนรวม คือ การศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ โดยเฉพาะรู้จักแก้ปัญหา รู้จักหาคำตอบ รู้จักเชื่อมโยงความรู้กับการทำงาน รู้จักแยกแยะ ถูกผิด ชั่ว-ดีและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมชาวพุทธมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในอดีตสังคมไทยได้อาศัยคำสอนวิถีทางวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในการหล่อหลอมและพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในสมัยปัจจุบันพบว่าผลที่เกิดจากการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สิ่งต่างๆ เหล่านั้นเปลี่ยนไป จนก่อให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤติศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากการประทุยย่อหย่อนของพระสงฆ์และการไร้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคนในสังคม ดังนั้นในสภาพของสังคมปัจจุบัน ชาวพุทธควรให้ความสนใจกับการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาให้มากขึ้นโดยควรที่จะ ต้องหันมาศึกษาและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติไม่ควรนำศาสนาไปยึดติดไว้กับบุคคลหรือกระแสสังคม เพราะเมื่อทำเช่นนั้น ชาวพุทธก็จะมีหลักเกณฑ์ในการคิดที่ถูกต้อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาชาติติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีความคิดต้องสำรวจและรวบรวมสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมจากแหล่งต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นหนังสือและนำสื่อการสอนศีลธรรม สำหรับ

แหล่งข้อมูลอ้างอิงให้ครูสอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถเลือกสรรใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว ในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาโดยไม่ต้องลงมือผลิตเองซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนา ต่อการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของประเทศ และในการรวบรวมนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและสื่อการสอนศีลธรรมของครูในสถานศึกษา นวัตกรรมและ สื่อการสอนพระสงฆ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อต่างๆ ที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์คือตัวกลางที่ชวนแนะนำ ถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปสู่ ผู้เรียนเป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตามการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ผ่านมามีปัญหา คือ การสอนวิชาพระพุทธศาสนายังไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการวัดผล ประเมินผล และขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ และเน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติ นักเรียนจึงไม่ซาบซึ้งในหลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ต่อการพัฒนาคุณธรรม และคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ดิฉยเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาทก่อคดีทางเพศ เป็นต้น

ความหมายของการจัดกิจกรรมเรียนรู้

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดกิจกรรมไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆอย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนในหลากหลายวิธีซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ
๒. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ แบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

๓. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัด การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุดการสอนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

๔. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การได้เวทีกลุ่ม Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติวการประชุม การแสดงบทบาท สมมติกลุ่ม สืบค้นคู่มือการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

๕. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกมกรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละครบทบาทสมมติ

๖. เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิดร่วมมือแข่งขันหรือกลุ่มสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

๗. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้นำเสนอถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ไว้เป็นแนวทาง ๔ ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตาม หลักสูตรกิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมพิเศษอื่นๆ

๑. กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ได้แก่ พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ประกวด มารยาทชาวพุทธกิจกรรมค่ายพุทธบุตร (ตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา) กิจกรรมบริหารจัดการ เจริญปัญญา เรียนธรรมศึกษา / สอบธรรมศึกษา บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

๒. กิจกรรมประจำวัน/ ประจำสัปดาห์ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมที่กระทำเพื่อรำลึก ถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ) กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตา และสงบนิ่ง (สมาธิ) กิจกรรมพุทธศาสนสุภาษิตวันละบท กิจกรรมนั่งไหว้พี่ (ในแถวหน้าเสาธง) กิจกรรมเดินแถว เข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เช่น เดินพร้อมท่องคติธรรมขณะเข้าห้องเรียน

๓. กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนวิถิพุทธควรจัดกิจกรรมวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันอัฐมี บูชา

๔. กิจกรรมพิเศษอื่นๆ เช่น กิจกรรมไขปัญหาธรรม กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอาสาพิเศษ (มีผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติธรรม) กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม กิจกรรมต้นไม้พูดได้ (เน้นคติธรรม) กิจกรรมจิตนันทรรคการผลงานทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการกำหนดทักษะ และความรู้ทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมสมათานศีลในวันพระ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม เช่น ทำความสะอาดห้องน้ำ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เช่น ครูต้อนรับทักทายนักเรียนด้วยกิริยาваจาอ่อนหวาน และสัมผัสที่ประกอบด้วยเมตตา กิจกรรมต้นไม้อธิษฐาน กิจกรรมอบรมธรรมะ ๕ นาฬิกา เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ถือว่าเป็นนวัตกรรมการสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและเป็นสื่อที่มีความเหมาะสม ช่วยสร้างความสนใจรวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของแต่ละคนทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ไม่เปื้อนหนายในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน และสร้างความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดกิจกรรมมีการจัดระบบการใช้สื่อ ผลิตสื่อ และกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งมีข้อเสนอแนะการใช้สำหรับครูทำให้ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

แนวคิดทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในกระบวนการเรียนรู้ต้องใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเป้าหมายดังกล่าวให้ลึกซึ้ง ในขณะเดียวกันจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ความรู้ และทักษะที่สำคัญๆ ได้พร้อมทั้งจะต้องส่งเสริมบรรยากาศทางการศึกษาในสังคมเชิงบวก ปลอดภัย พลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตรึงเครียดก่อให้เกิดความอึดอัด ซึ่งจะก่อให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน ท่ามกลางบุคลากรในชั้นเรียน ผู้เรียนที่มีความเชี่ยวชาญน้อยจะได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกถึงความพยายาม และการแสดงออกต่อคำนิยม สังคมที่ริเริ่มเชิงบวกจะส่งเสริมการเรียนรู้ การคัดเลือกยุทธศาสตร์ที่จูงใจผู้เรียนให้เรียนรู้ และเชื่อมโยงกับสื่อและอุปกรณ์ ผู้สอนต้องอธิบายให้ชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดู เห็นกับตา จูงใจให้เห็นของจริง ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ เราใจให้แกลั้วล้าจนบังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหกรรม แข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ไม่หวั่น และย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก ซโลมใจให้เข้มแข็ง ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและ

เปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับการปฏิบัติทำความเข้าใจเป็น
การส่งเสริมให้ขยายความคิดของผู้เรียนได้สร้างความเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือจะเรียนต่อไป
โดยให้ผู้เรียนได้เข้าใจโครงสร้างของการเรียนรู้ที่มีประสบการณ์และเห็นคุณค่า

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นแต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้
ตลอดเวลาที่ประสาทการรับรู้ทำงานประสานกับจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครูเป็นผู้จัดการให้เกิด
การเรียนรู้โดยศูนย์กลางของการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียนไม่ใช่ผู้สอน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือผู้เรียนมี
จิตใจร่วมทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ควรอยากรู้โดยทางตรงหรือทางอ้อม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะ
ช่วยให้ผู้เรียนรู้ได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้
ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียน
ได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูผู้ปกครอง และสังคมต้องการ
ครูจึงต้องแสวงหาแนวทางที่จะนำเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมใน
การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ของกาเย่ (Gagne)

๑.๑ การจูงใจ (Motivation phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการ
เรียนรู้

๑.๒ การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่
สอดคล้องกับความตั้งใจ

๑.๓ การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition phase) เพื่อให้เกิดความจำ
ระยะสั้นและระยะยาว

๑.๔ ความสามารถในการจำ (Retention phase)

๑.๕ ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall phase)

๑.๖ การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization phase)

๑.๗ การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance phase)

๑.๘ การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback phase)

ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูงสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ จาก
แนวคิดของกาเย่ (Gagne) คือ

๒.๑ ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัส และระบบประสาทในการรับรู้

๒.๒ สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่างๆที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๒.๓ การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การสอน
ด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)

ความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มจัดตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศศรีลังกา จากนั้นได้
ขยายไปยังประเทศอื่นๆที่มีพระภิกษุชาวลังกาไปจัดตั้ง สำหรับในประเทศไทยศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณปีพุทธศักราช ๒๔๙๖-๒๕๐๐ โดย พระพิมล
ธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง (สมัยพระราชบัญญัติการปกครองคณะ
สงฆ์พ.ศ.๒๔๘๔) อธิบดีสงฆ์ (เจ้าอาวาส) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ องค์กรุทยสถานายกมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีสมณศักดิ์สุดท้ายเป็นที่สมเด็จพระพุทธมหารจารย์
ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและศรีลังกาเห็นพระสงฆ์ในประเทศพม่าและศรี
ลังกาจัดระเบียบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้ผลดีมาก และจัดการสอนเฉพาะวันอาทิตย์
เมื่อท่านเดินทางกลับมาประเทศไทยจึงได้ปรารภถึงการสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ในประเทศพม่าและ
ศรีลังกาแก่พระเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมีดำริว่า
“โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สมควรจะมีขึ้นในประเทศไทยบ้าง เพราะเด็กและเยาวชนมีความ
สนใจในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อไป และยังเป็นการ
ส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง อีกทั้งเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชน
ได้ศึกษาและรู้จักหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง ตามสมควรแก่วัยของตน” ประกอบกับใน
สมัยนั้น พระเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำบุตรหลานของ
ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนทั่วไปที่สนใจมาฟังบรรยายธรรม ฟังสมาธิในวันอาทิตย์ ซึ่งพากันวิ่ง
เล่นบริเวณลานอโศกวัดมหาธาตุมาเล่านิทานและสอนธรรมะ นอกจากนั้นทาง
โรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆได้อาราธนาพระสงฆ์ดังกล่าวไปสอนธรรมะ อบรมศีลธรรมแก่นักเรียน
และนักศึกษาอีกด้วย ดังนั้น พระเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึง
ดำเนินการขอเสนออนุมัติต่อทางสภามหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น
และได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑ จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียน

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นก็ได้รับความนิยมมีการจัดตั้งขยายไปยังวัดต่างๆทั่วประเทศ

ต่อมาทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าสภาพสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็มุ่งจะประกอบภารกิจเกี่ยวกับอาชีพการงาน โดยไม่มีเวลาสนใจเข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือประพฤติตนในฐานะเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เด็กและเยาวชนที่เกิดมาในครอบครัวชาวพุทธจึงขาดแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนาดังนั้นหากทางราชการสนับสนุนให้วัดในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้จัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น โดยมอบให้ให้พระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอนก็จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยการศึกษา และได้ใช้เวลาว่างวันหยุดการศึกษาได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัย ทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดมีบทบาทการปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ให้เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตในสังคมไทยตลอดไป

ด้วยเหตุนี้กรมการศาสนาในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ด้านการรับรองงานทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะต้องทำนุบำรุงส่งเสริมเป็นพิเศษ ในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่บรรพกาล จึงได้จัดตั้งโครงการส่งเสริมการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๒๐ เป็นต้นมา โดยในระยะแรกได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนวัดต่างๆ ที่เปิดดำเนินการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยงบประมาณที่จำกัดและได้เห็นความสำคัญของการเผยแพร่ปลูกฝังศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนในรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ โดยการจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อสอนวิชาพระพุทธศาสนาขึ้นในวัดที่ดำเนินการโดยพระสงฆ์ จึงได้เสนอโครงการส่งเสริมต่อรัฐบาลเพื่อให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลทุกสมัยก็ได้เห็นความสำคัญของงานด้านนี้เป็นการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่ประชาชน ที่มีเด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่ง จึงได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่องทุกปี

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศได้เปลี่ยนชื่อจากคำว่า “โรงเรียน” เป็น “ศูนย์ศึกษา” จึงมีชื่อเป็นทางการมาจนปัจจุบันนี้ว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” และกำหนดให้ใช้อักษรย่อว่า “ศพอ.” พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมาถึงปัจจุบันนี้ โดยอาศัยพุทธบริษัทช่วยกันทำนุบำรุงส่งเสริมเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า โดยได้รับการฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้

เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมความพร้อมด้านอารมณ์สังคมและสติปัญญาเยาวชนจึงเป็น
บุคลากรที่สำคัญของประเทศชาติและพระพุทธศาสนา ในอนาคต

กระบวนการสร้างปัญญาตามแนวพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญทางด้านปัญญา โดยถือว่าเอามนุษย์เป็น
ศูนย์กลางแห่งการพัฒนา มนุษย์เราจะดีหรือชั่ว เจริญหรือเสื่อมอยู่ที่มนุษย์ ไม่ได้อยู่ที่สิ่งใดเหนือ
ธรรมชาติ หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นในลักษณะของระบบการศึกษา คือการ
ฝึกอบรมหลักพระพุทธศาสนานำไปสู่การศึกษา การรับผิดชอบชีวิตตน ความพยายามที่จะเป็น
ที่พึ่งตนเอง หลักคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นระบบการพัฒนา มนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดที่เคยปรากฏ
อยู่ในโลก เช่นระบบพัฒนามนุษย์ที่ทางพระเรียกว่า อริยมรรค มีองค์๘ เชื่อว่าสามารถนำมา
ประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษาทั่วไปได้ ในกรณีของโรงเรียนนั้นไม่ได้คิดว่าจะให้โรงเรียนเป็นวัด หรือ
ต้องการให้นักเรียนพัฒนาตนเองเพื่อจะเป็นพระอรหันต์ แต่มีความเชื่อว่าการพัฒนาระบบองค์รวม
ของพระพุทธศาสนาเป็นการใช้พุทธปัญญาในการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของ
นักเรียน การพิจารณาตรงตามที่พระพุทธเจ้าสอนจะเป็นระบบการศึกษาที่ดีมากที่สุด

ปัญญานั้น คือความรู้ทั่วอันหมายความว่าความรู้ทั่วถึงเหตุและผลรู้เหตุถึงผล รู้ผลถึงเหตุ ตาม
สังขจะ คือความจริง เมื่อมีความรู้ดังกล่าวในสิ่งใดได้ชื่อว่ามีปัญญาในสิ่งนั้น แต่ถ้าเป็นความรู้หลงรู้ผิด
คือไม่ใช่เป็นความรู้จริงก็ไม่เรียกว่าปัญญาและมีคำเรียกถูกต้องว่าสัมมปัญญา ปัญญาชอบ ส่วนรู้ผิด
รู้หลง เรียกว่า มิจฉาปัญญา หรือ มิจฉปัญญา ปัญญาผิด ก็แปลว่าเมื่อแยกเรียกปัญญาก็เป็นคำ
กลางๆ แต่ต้องเป็นความรู้ถูกต้องถึงเป็นปัญญาหรือสัมมปัญญานั้นเอง จึงเป็น ปัญญา ถ้าไม่ใช่สัมม
ปัญญา เป็นมิจฉปัญญา ปัญญาผิด ก็ไม่เรียกว่าปัญญา แต่เป็นความรู้ หลง รู้ผิด เพราะฉะนั้น เมื่อ
เรียกว่าปัญญาโดยทั่วไป จึงมุ่งถึงในทางดีอันหมายถึงว่ารู้ถูกต้อง ดังที่อธิบายไว้ข้างต้นว่า รู้ทั่วถึง
เหตุผลตามสังขจะคือตามที่เป็นจริง

พุทธวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนากับการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างมากในฐานะที่พระพุทธศาสนานั้น
จัดได้ว่าเป็นกลุ่มแนวคิดใหม่ในช่วง ๒.๕๐๐ ปีที่ผ่านมาที่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบคิดของมนุษยชาติ
โดยเฉพาะชาวอินเดียและประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยอมรับคำสอนของ

พระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นกรอบในการพัฒนาชีวิตและสังคมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านประเพณีวัฒนธรรม สังคม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจหรือการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการศึกษาคงพบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้าไปมีส่วนในการเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพราะสาเหตุที่พระพุทธศาสนานั้นเน้นเรื่องของการศึกษาและมีหลักคำสอนที่เกิดมาจากการศึกษาและมีแนวทางในการชักชวนให้ผู้ที่เลื่อมใสมุ่งไปสู่ความเป็นผู้ที่รู้จักการพัฒนาตนเอง เช่น คำสอนเรื่องไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ถือได้ว่าพระพุทธศาสนาได้วางหลักเกณฑ์ทางด้านการศึกษาเอาไว้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในบางสังคมเมื่อเวลาเปลี่ยนไปการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องด้วยพระพุทธศาสนาก็เปลี่ยนตามไปด้วย กล่าวคือมีการให้ความสำคัญกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น ในสังคม ไทยซึ่งถือว่าเป็นสังคมที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่มาจากพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งสังคมหรือประเทศชาติขึ้นมา ดังนั้นระบบการศึกษาของสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตลอด การจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ดังนั้นผู้สอนควรพิจารณาเลือกใช้เทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้วิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งนี้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

หลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความเพียรเพิกกิเลสเอง พระตถาคตเจ้าเป็นแต่ผู้บอกทาง” หลักการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนา โดยหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงทั้งหมดสามารถสรุปลงในหลักการเรียกว่า **หลักการไตรสิกขา หรือ สิกขา ๓** เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลัก สำหรับศึกษาในการฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้อย่างขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน เรียกโดยทั่วไปว่า หลักศีล สมาธิ ปัญญา คือ

๑) การฝึกฝนอบรม ในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา หรือ ศีลสิกขา

๒) การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต เรียกว่า อธิจิตตสิกขา หรือสมาธิสิกขา

๓) การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามปัจจัยที่ทำให้แก้ไขปัญหไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่างๆ ต่อบกิเลสดับทุกข์ได้เป็นอยู่ด้วยจิตใจ อิสระผ่องใส เบิกบาน เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา หรือ ปัญญาสิกขา หลักการศึกษา ๓ ประการหรือไตรสิกขานั้น จัดวางรูปแบบขึ้นโดยมุ่งให้ผลเกิดขึ้นตามหลักปฏิบัติแห่งอริยมรรค (มรรควิธีแก้ปัญหา หรือมรรคาแห่งความดับทุกข์) คือ เป็นการฝึกฝนอบรมให้องค์ทั้ง ๘ แห่งมรรคนั้น เกิดมีและเจริญงอกงามใช้ประโยชน์ได้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหา ดับทุกข์ได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับจนถึงที่สุด

หลักโยนิโสมนัสสิกขา หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย การคิดพิจารณาอย่างละเอียด ถี่ถ้วนและลึกซึ้ง หรือการคิดที่ถูกต้องวิธี มีระเบียบ มีเหตุผล และสร้างสรรค์ มี ๑๐ วิธี ดังนี้

๑. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ คิดแบบมีเหตุผล เช่นพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้โดยใช้วิธีการคิดแบบสืบสาวหาเหตุจากปัจจัย พระองค์ตั้งคำถามขึ้นมาเกี่ยวกับเวทนา ได้แก่ ความรู้สึกสุขทุกข์ โดยทรงพิจารณาว่าเวทนาที่เป็นสุขเป็นทุกข์นี้เกิดขึ้นโดยมีอะไรเป็นปัจจัย แล้วพระองค์ก็สืบสาวไปก็ทรงค้นพบว่า มีผัสสะ เป็นต้น

๒. วิธีคิดแบบแยกแยะ ส่วนประกอบ คือการคิดจำแนกแยกแยะองค์รวมของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นองค์ย่อย ๆ ทำให้มองเห็นความและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยเหล่านั้นว่ามีความเกี่ยวกับเนื่องกัน เป็นเหตุเป็นผลและพึ่งพาอาศัยกันอย่างไรจึงประสานสอดคล้องกันเป็นองค์รวม วิธีคิดแบบนี้จะทำให้เรารู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริง

๓. วิธีแบบสามัญลักษณะ คือ คิดแบบไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) คือคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา ชีวิตของคนเราก็เป็นเช่นนี้เป็นอนิจจังไม่เที่ยงแท้ ทุกขังมีแต่ความทุกข์อนัตตาไม่มีตัวตนที่แน่นอน

๔. วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือ วิธีคิดแบบแก้ปัญหาคือ การพิจารณาปัญหามีอะไรบ้าง (ทุกข์) สาเหตุอยู่ที่ใด (สมุทัย) แนวทางและเป้าหมายของการแก้ปัญหาคืออะไร (นิโรธ) พิจารณาวิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย (มรรค) ซึ่งเราสามารถใช้เป็นหลักยึดในการพิจารณาถึงความจริงและนำไปสู่การคิดตามกระบวนการนี้

๕. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นการคิดแบบสุดบุรุษหรือสัปปริสธรรมอันเป็นคุณสมบัติของคนดี คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักบุคคล รู้จักชุมชน

๖. วิธีคิดแบบเห็นคุณค่า – โทษและทางออก คือ มองในเชิงคุณค่าว่าสิ่งนั้น ๆ มีคุณค่าในแง่ไหน มีโทษในแง่ไหน มองทั้งคุณค่าและโทษแล้วหาทางออกที่จะแก้ไข

๗. คิดแบบคุณค่าแท้- คุณค่าเทียม รู้จักแยกแยะสิ่งดีชั่วได้อย่างมีเหตุผล

๘. วิธีคิดแบบปลูกฝังคุณธรรม คิดแบบปลูกฝังคุณธรรมหรือชุดความดี หมายถึง การบำเพ็ญความดี ซึ่งจะต้องกระทำให้ถึงที่สุด

๙. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน คือ คิดอยู่ในปัจจุบัน แนวนี้ต้องใช้วิปัสสนากรรมฐานเป็นเครื่องมือ

๑๐. วิธีคิดแบบวิภาษวาท (แบบจำแนก) คือ คิดแบบรอบด้าน แยกแยะ มองสิ่งต่าง ๆ ในหลาย ๆ มุมอย่างละเอียดรอบคอบ

การคิดทั้ง ๑๐ ข้อที่กล่าวมาสรุปได้สั้น ๆ ๔ ข้อ คือ ๑. คิดเป็นระเบียบ ๒. คิดถูกวิธี ๓. คิดเป็นเหตุเป็นผล ๔. คิดให้เกิดการกระทำที่เป็นกุศล

การศึกษาอบรมในพระพุทธศาสนายึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังจะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยที่พระพุทธเจ้าทรงเทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลเข้ากับบัวสี่เหล่าและทรงจำแนกประเภทของบุคคลที่จะเข้ารับการศึกษอบรมไปตามจัต ๖ และที่สำคัญมากก็คือ พระพุทธเจ้าทรงมุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองดังพุทธพจน์ที่ว่า “ตุมเหทิกิจจํ อาตปปี อุกขาตาโร ตถาคตา เอตังหลายตังทำคามเพียรเพา กิเลสเอง พระตถาคตเจ้าเป็นแต่ผู้บอกทาง”

หลักการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนา โดยหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงทั้งหมดสามารถสรุปลงในหลักการเรียกว่า ไตรสิกขา หรือ สิกขา ๓ เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษาในการฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน เรียกโดยทั่วไปว่า หลักศีล สมาธิปัญญา คือ ๑) การฝึกฝนอบรม ในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา หรือ ศีลสิกขา ๒) การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต เรียกว่า อธิจิตตสิกขา หรือ สมาธิสิกขา ๓) การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามปัจจัยที่ทำให้แก้ไขปัญหไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต สามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่างๆ ดับกิเลสดับทุกข์ได้เป็นอยู่ด้วยจิตใจ อิสระผ่องใสเบิกบาน เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา หรือ ปัญญาสิกขา

บทสรุป

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยอาศัยพุทธบริษัทช่วยกันทำนุบำรุงส่งเสริมเยาวชนจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้าจะต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีความพร้อมด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่เนื่องจากอดีตที่ผ่านมาการเรียนแบบท่องจำ นั้น ทำได้ดึกกับเยาวชน เพราะในสมัยนั้นไม่มีเครื่องมือสื่อสารต่างๆ จึงทำให้ไปรบกวนสติของผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนสามารถมีการท่องจำได้ และ มีความอดทนต่อการเรียน เป็นต้น

จากสถานการณ์ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และ การดำรงชีวิต จากเดิมค่อยศึกษาแต่ในปัจจุบันต้องมีการเร่งรีบ และมีเครื่องมือสื่อสารเข้ามามากทำให้ผู้เรียน ขาดสติ ขาดความอดทน ต่อการเรียน หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สมาธิสั้น จึงเป็นปัญหาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการใช้วิธีสอนที่ทันสมัยเพื่อให้เข้ากับคนรุ่นใหม่ โดยใช้หลักพุทธวิธี การจัดกิจกรรมใฝ่รู้ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วย วิธีดังต่อไปนี้

๑.จัดกิจกรรมศึกษาด้านอาชีพ คือ การมีสอนวิชาชีพเพื่อเลี้ยงชีพ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และนำจำหน่ายเพื่อเสริมรายได้ให้ครอบครัว (ด้านศีล)

๒.จัดกิจกรรมศึกษาธรรมะ คือ การบูรณาการการดูหนังหาแก่นธรรมและให้นักเรียนวิเคราะห์สังเคราะห์ว่าหนังนั้นมี ธรรมะอะไร และถ้าขาดธรรมะแล้วจะเป็นอย่างไร (ด้านปัญญา)

๓.จัดกิจกรรมประกวดแข่งขันการสวดมนต์ เล่านิทานธรรมะ เพื่อเป็นรางวัลสำหรับความตั้งใจในการทำมาดี และวัดองค์ความรู้จากการเข้ามศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ด้านสมาธิ)

ระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคคล トラบใดที่บุคคลนั้นยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์ผู้นั้นต้องได้รับการศึกษาอบรมตลอดไป เรียกว่าเป็นเสขะ คือ ผู้ยังต้องศึกษา ต่อเมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นพระอรหันต์แล้วจึงเรียกว่าเป็นอเสขะ คือผู้ไม่ต้องศึกษา กระบวนการจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขาคือศีล สมาธิปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติ มากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงบริหารต้องยอมรับว่าพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาบุคคลเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงถือว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา และเพื่อการดำรงอยู่ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สืบต่อไป

References

- กรมวิชาการ. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา
ลาดพร้าว.
- ชนาธิป พรกุล. (๒๕๔๔). รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. .
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฝ่ายวิชาการ . (๒๕๔๓). ใบความรู้เรื่องทฤษฎีการเรียนรู้. โรงเรียนบ้านไทยสมบูรณ์. กรป.กลางอุทิศ
สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต ๓.
- พระครูธรรมศาสนโฆสิต. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตาม หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของคุรุระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญ
ศึกษาอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย(๒๕๔๗): มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๓). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ
พุทธธรรม. มงคลสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กิตติวรรณ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๙). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๔๗). โรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ลีปพนนท์ เกตุทัต. (๒๕๔๙). การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. ปัญญาในพระพุทธศาสนา. ชุด
ความรู้เรื่องพระพุทธศาสนา. [online] :www.dhammajak.net/forums. [๒๒ มกราคม
๒๕๖๒].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๔)หนังสือแนะนำสื่อการเรียนการ
สอนศีลธรรม. พิมพ์เผยแพร่โดยกลุ่มนโยบายพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.